

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ СУДА

ЗАШТИТА ОД СМЕТАЊА ДРЖАВИНЕ

Туженикови радници су на тужениковој ливади величине 54,26 ари, по дужини ископали канал у који су положили телефонски кабл а потом канал закопали и земљу поравнали. Тужилац у тужби тражи да се утврди сметање државине и наложи измештање кабла и повраћај у првобитно стање.

Вештак у свом налазу износи да је кабл постављен у дужини од 92 m преко средине тужиоачево парцеле, на дубини од 80 cm, а да према пројекту одговарајућих радова уопште није требало да захвати тужиоачеву парцелу. У свом одговору на тужбу тужени не зна да објасни како је до тога дошло и наводи да би измештањем кабла претрпео знатну штету.

Првостепени суд је уважио тужбени захтев у делу којим је тражено да се утврди сметање државине, а одбио у делу којим је тражено да се тужени обавезе да успостави пребашње стање тужиоачево државине. Сматра да таква заштита тужиоцу не припада, јер је у питању ливада, па на тужиоачево право да ту ливаду коси не утиче спорни кабл, а тврдњу тужиоца да је хтео на том земљишту да гради економске објекте или да га прода за градњу, суд сматра ирелевантном у овом спору.

Одлучујући по жалбама обеју странака другостепени суд је обе жалбе одбио и потврдио првостепену одлуку. Налази да је првостепено решење у усвајајућем делу правилно, у смислу чл. 78. и 71. Закона о основним својинско-правним односима, а да тужилац, ако сматра да му је онемогућено да своју парцелу користи за градњу, може да подигне тужбу у смислу члана 42. истог закона.

Савезни јавни тужилац, позивајући се на чл. 78. и 79. Закона о основним својинско-правним односима, подигао је захтев за заштиту законитости против обеју одлука, у делу којим је тужбени захтев одбијен и одлучено о трошковима поступка, предлажући да се одлуке преиначе и тужбени захтев и у том делу усвоји или да се обе одлуке у одбијајућем делу и у погледу одлуке о трошковима укину и предмет врати на поновно суђење за укинута део.

Савезни суд је нашао да је захтев савезног јавног тужиоца основан, па је својим решењем Гзс 46/84 од 13. XII 1984. године захтев уважио, укинуо решење окружног суда у делу којим је одбијена тужиоачева жалба и решење општинског суда у делу којим је одбијен тужбени захтев и одлучено о трошковима поступка и предмет вратио на поновно суђење за укинута део.

У образложењу своје одлуке Савезни суд је, између осталог, указао да су првостепени и другостепени суд, утврдивши чињеницу да је тужени постављањем телефонског кабла преко тужиоачево парцеле извршио сметање његове државине, доносићи побијане одлуке стали на становиште да је тужени након постављања кабла без тужиоачево сагласности, затрпавањем канала и поравњањем земље престао са сметањем,

те су закључили да тужилац може и даље да врши фактичку власт на односној парцели, тј. да коси траву на овој ливади. Стога су нашли да је тужбени захтев у делу којим се тражи успостављање ранијег стања неоснован. Изложено становиште се, по оцени Савезног суда, основано напада захтевом за заштиту законитости, јер оно заправо полази од тога да у конкретном случају сметање државине у виду узнемиравања представљају само радови на постављању телефонског кабла на тужиоачевој земљишту, а да постављени кабл не представља сметање, јер не омета коришћење тог поседа на начин на који је он коришћен у тренутку кад је спорни кабл постављен. Међутим, по налажењу Савезног суда, свако неовлашћено задирање у домен туђе државине представља њено сметање. Држалац земљишта је држалац тог земљишта и у дубини до које се оно може користити како за обраду, тако и за подизање грађевинских објеката, те задирање у то земљиште од стране другог неовлашћеног лица без пристанка држаоца, представља сметање, јер се тиме сужава сфера мирне државине и онда када се тиме не онемогућава вршење фактичке власти у потпуности.

Тужилац у овом случају, у смислу члана 70. Закона о основним својинско-правним односима, има и посредну и непосредну државину, будући да је власник спорног земљишта које је лично користио. Стога је он у тренутку чина сметања државине био у фактичкој власти свих овлашћена која произлазе из права својине. За њега узнемиравање државине представљају не само радови на укопавању кабла који су га привремено омели у обрађивању земљишта, већ и стање које је настало постављањем кабла на дубини од 80 см, ако га ограничава да без сметњи мења културу и намену земљишта, јер његова државина обухвата и вршење таквих овлашћења, те свако ограничење од стране трећих неовлашћених лица представља за тужиоца чин сметања државине.

Судска заштита државине према одредби члана 79. Закона о основним својинско-правним односима, поред утврђивања чина сметања, обухвата и забрану даљег узнемиравања, као и друге одговарајуће мере којима се успоставља и штити постојећа државина. У овом случају, ако постојећи кабл ограничава тужиоца у несметном коришћењу земљишта у изложеном смислу, као јединог вршиоца економске власти на земљишту, судска заштита државине може се остварити само успостављањем првобитног стања, па је стога Савезни суд и одлучио на начин како је напред наведено.

НЕОВЛАШЋЕНА ПРОИЗВОДЊА И СТАВЉАЊЕ У ПРОМЕТ ОПОЈНИХ ДРОГА

Оптужени је 15. априла 1984. године у Загребу, око 13 часова, понудио сведоку А. Ш. да јој набави опојну дрогу хероин, па је за то унапред примио износ од 3.000 динара.

Првостепени суд је нашао да је тиме оптужени извршио кривично дело неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога из члана 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ, налазећи да је дело довршено већ и самим споразумом у погледу врсте дроге и цене, па није од значаја околност што оптужени обећану дрогу није и предао сведоку А. Ш. Како се ради о продаји дроге другој особи, већ и сам покушај продаје представља довршено кривично дело, поготово када се има у виду да је оптужени за то и преузео унапред износ од 3.000 динара. При том је, с обзиром на то да се ради о дроги хероин, која се сматра нарочито опасном дрогом, дело квалификовао по ставу 2. члана 245. Кривичног закона СФРЈ, па му је за ово и друга учињена дела изрекао јединствену казну затвора.

Против те пресуде изјавио је жалбу јавни тужилац, због одлуке о казни, с предлогом да се оптуженом изрекне строжа казна, а оптужени због погрешно утврђеног чињеничног стања, повреде кривичног закона и одлуке о казни, с предлогом да се побијана пресуда укине и предмет врати на поновно суђење.

Одлучујући по жалбама, Врховни суд Хрватске је нашао да је основана жалба јавног тужиоца, а да жалба оптуженог није основана. У својој пресуди Кж 390/85. од 15. V 1985. године, Врховни суд Хрватске између осталог, налази да није у праву оптужени када у жалби тврди да је првостепени суд повредио закон када је оптуженог огласио кривим за кривично дело из чл. 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ, јер да обећавање набавке дроге не може бити инкриминисано као радња извршења кривичног дела неовлашћене производње и стављања у промет опојне дроге из члана 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ, сматрајући да је првостепени суд навео ваљане и оправдане разлоге за прихваћену правну квалификацију учињеног кривичног дела.

Преко свог браниоца оптужени је поднео захтев Савезном суду за ванредно преиспитивање правоснажних пресуда окружног суда и Врховног суда Хрватске, у одговарајућем делу изреке. По схватању изложеном у захтеву, пресудом првостепеног и другостепеног суда учињена је на штету осуђеног повреда кривичног закона — одредбе члана 427. тачка 1. у вези са чланом 365. тачка 1. Закона о кривичном поступку и чланом 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ — тиме што је осуђени оглашен кривим и осуђен за кривично дело из члана 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ, иако, чињенични опис инкриминисане радње не даје за то основа. Не ради се о нуђењу на продају опојне дроге, с обзиром да осуђени у време извршења радње није имао своју властиту дрогу коју би нудио на продају, већ је само обећао набавку дроге и унапред за то узео новац. Уколико суд наведено схватање у захтеву не прихвати као основано, допушта могућност да постоји покушај извршења кривичног дела из члана 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ, с обзиром на то да је осуђени, у конкретном случају, неовлашћено покушао посредовати у продаји дроге.

У одговору на захтев осуђеног савезни јавни тужилац сматра да захтев није основан и предлаже да се одбије.

Код кривичног дела из члана 245. став. 1. Кривичног закона СФРЈ радња је алтернативно одређена и обухвата разноврсне делатности које се односе на неовлашћену производњу дрога или психотропних супстанци, њихово стављање у промет или посредовање у промету („Ко неовлашћено производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ради продаје купује, држи или преноси, или посредује у продаји или куповини, или на други начин ставља у промет супстанције или препарате који су проглашени за опојне дроге...“ итд.). Према томе, радња кривичног дела је довршена извршењем било које од алтернативно прописаних радњи.

С обзиром на то, и по налажењу Савезног суда, правилно је правно становиште првостепеног и другостепеног суда да се у инкриминисаној радњи осуђеног стичу сва законска обележја кривичног дела из члана 245. ст. 1. и 2. Кривичног закона СФРЈ. Савезни суд је, међутим, у својој пресуди Кпс 55/85 од 17. септембра 1985. године то образложио на следећи начин. Понуда набавке дроге уз пријем одређеног износа новца је „нуђење на продају дроге“, што представља законско обележје кривичног дела из члана 245. Кривичног закона СФРЈ, без обзира да ли учинилац у време нуђења поседује дрогу и да ли је дрога његово власништво. Нуђење на продају, као законски елеменат кривичног дела из члана 245. Кривичног закона СФРЈ представља свршену радњу овог кривичног дела. Стога, није основан и навод захтева за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде да евентуално у инкриминисаној радњи стоје законска обележја покушаја извршења кривичног дела из члана 245. ст. 1. и 2. у вези са чланом 19. Кривичног закона СФРЈ, те да су првостепени и другостепени суд повредили кривични закон на штету осуђеног када га нису огласили кривим и осудили за покушај извршења кривичног дела у питању.

СТАВЉАЊЕ У НЕРАВНОПРАВАН ПОЛОЖАЈ НА ЈЕДИНСТВЕНОМ ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ТРЖИШТУ

У конкретном случају је спорно да ли је између тужиоца и туженог закључен уговор о превозу ствари морем. Првостепени суд је утврдио да је такав уговор закључен, док су другостепени и ревизијски суд заузели супротно становиште.

Тужилац и умешач на страни тужиоца поднели су Савезном суду захтев за ванредно преиспитивање правоснажне одлуке другостепеног и ревизијског суда истичући да уговор има правно дејство иако није састављен у писменој форми, ако је једна од странака почела да га извршава, и да је у овом случају, тужилац започео са извршењем уговора упутивши бродове у луку укрцаја. Због погрешне интерпретације другостепеног и ревизијског суда (у оба случаја то је Врховни суд Војводине) одговарајућих одредаба Закона о поморској и унутрашњој пловидби и Закона о облигационим односима, која је, тврди се у захтеву, супротна пракси судова у другим републикама (СР Словенији и СР Хрватској), тужилац и умешач на страни тужиоца доведени су у неравноправан положај на јединственом југословенском тржишту, па стога сматрају да су се стекли услови за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде у смислу члана 416. у вези са чланом 34. тачка 2. и чланом 417. Закона о парничном поступку.

Савезни суд је захтев за ванредно преиспитивање правоснажне пресуде својим решењем Гпсз 234/84 од 27. септембра 1984. године одбацио као недозвољен, из следећих разлога: према одредби члана 416. Закона о парничном поступку захтев за ванредно преиспитивање правоснажне одлуке може се поднети Савезном суду против законом одређених судских одлука донесених у имовинским споровима, укључујући и спорове о накнади штете, који — према члану 34. тачка 2. Закона о парничном поступку — настану из противустваних и противзаконитих правних послова или радњи којима се организације удруженог рада или радни људи на територији других република и аутономних покрајина, па тиме и друге републике и аутономне покрајине, стављају у неравноправан положај на јединственом југословенском тржишту.

У овом случају захтевом се тражи ванредно преиспитивање правоснажне одлуке донете у спору ради накнаде спорног износа због одустанка од уговора о бродарском превозу, па с обзиром на садржину спора није у питању спор услед повреде јединства југословенског тржишта из члана 34. тачка 2. Закона о парничном поступку.

Тврђење тужиоца и умешача на страни тужиоца, да су због погрешне интерпретације права од стране суда доведени у неравноправан положај на јединственом југословенском тржишту, у смислу члана 34. тачка 2. Закона о парничном поступку, нема основа. Евантуална погрешна интерпретација материјалноправних прописа у суђењу, предвиђена је процесним законом као основ за улагање других правних лекова, док је захтев за ванредно преиспитивање правоснажне одлуке из члана 34. тачка 2. Закона о парничном поступку предвиђен само против одлуке у спору који је настао услед противустваних и противзаконитих правних послова или радњи којим је учесник у правном саобраћају доведен у неравноправан положај на јединственом југословенском тржишту.

Припремио Александар Лазовић